

Länstyrelsen
Norrbotten

Datum
2017-04-07

Diarienummer
402-3060-17

Kommunstyrelsen
”Gruvstadspark 2, etapp 3”
981 85 Kiruna

Detaljplan för Gruvstadspark 2, etapp 3 Kiruna kommun

Planförslaget

Kiruna kommun har upprättat ett förslag till detaljplan i syfte att möjliggöra för gruvverksamheten att omfatta delar av centrala staden. Detta innebär att nuvarande markanvändning behöver övergå till industriområde. Avsikten är att omvandlingen skall ske succesivt, via en s.k. gruvstadspark. Gruvstadsparken kommer att fungera som en buffertzona i gränsområdet mellan staden och gruvan.

Den markanvändning som idag pågår inom planområdet kommer att kunna fortsätta trots att området planläggs som industrimark. Pågående markanvändning kan pågå tills dess att avveckling måste ske p.g.a. markdeformationernas utbredning. Normalt underhåll av byggnader och anläggningar ska kunna ske under tiden. Därefter kan området även fortsättningsvis vara tillgängligt under en period i form av ”gruvstadspark”.

Det aktuella planområdet utgör etapp 3 av gruvstadspark 2 (GP2) och omfattar det nordvästligaste delområdet av GP2. Området som är långsträckt, ca 100-150 m brett och ca 800 m långt och sträcker sig i sydostlig riktning från Banmästaregatan i norr till Järnvägsparken i sydost, där gränsen sammanfaller med gränsen för GP2 etapp 1.

Planområdet berörs av ett flertal i huvudsak äldre detaljplaner. Den gällande markanvändningen är i framförallt bostäder. Den del av planområdet som berör järnvägen saknar detaljplan.

Befintlig bebyggelse inom området utgörs förutom av bostäder, av bebyggelse för olika verksamheter och myndigheter. Både flerbostadshus och villor berörs, liksom hotell och vandrarhem. Polishuset, där också migrationsverket håller till, ligger inom området. Det finns även 3 skyddsrum inom planområdet. Delar av bebyggelsen har höga kulturhistoriska värden.

Planområdet berörs av riksintresse för fyndigheter av ämnen eller material och riksintresse för kulturmiljövård. Del av befintlig E10 går genom planområdet och del av

järnvägen berörs också. Länsstyrelsen är inte klar över i vilken mån den del av järnvägen som berörs idag nyttjas för annat ändamål än gruvindustri. E10 samt järnvägen liksom Kiruna flygplats öster om planområdet utgör riksintresse för kommunikationer.

Planprogram har upprättats för hela Gruvstadspark 2. Länsstyrelsen har yttrat sig över denna 2015-07-23, samt om behovsbedömning 2015-06-01 avseende hela programområdet.

En miljökonsekvensbeskrivning, MKB som omfattar GP2 etapp 2-4 bifogas planhandlingarna.

Länsstyrelsens synpunkter

Allmänt

Utöver påverkan på nuvarande verksamheter och funktioner, så innebär ett genomförande av planförslaget bl.a. att värdefulla kulturmiljöer försvinner, avfall genereras, att vattenförsörjning till angränsande områden kan påverkas, och även risk för att markföroreningar sprids. Detta är frågor som behöver hanteras, men som är svåra att reglera planmässigt i en enskild detaljplan. Det krävs en helhetslösning för hela samhällsomvandlingsområdet som detaljplanerna får förhålla sig till. Länsstyrelsen har informerats om det särskilda avvecklingsprojekt för hela Gruvstadspark 2-området som pågår, där kommunen och LKAB deltar. Även kulturmiljöfrågornas hantering omfattas av projektet. Länsstyrelsen anser att det är positivt att kommunen tillsammans med LKAB driver frågorna med ett helhetsperspektiv. Återkoppling till det pågående arbetet behöver göras i varje detaljplan, för att tydliggöra hur processen fortskrider och hur aktuell detaljplan kuggar in.

Planförslaget innebär i princip att hela planområdet omvandlas till gruvindustri, vilket blir nödvändigt när markdeformationerna från gruvbrytningen medför att området inte längre kan nyttjas bl.a. för nuvarande markanvändning i enlighet med gällande detaljplaner. Pågående markanvändning kan dock fortgå utan inskränkningar fram till dess att marken behövs för industriändamål. Länsstyrelsen anser att upplysningen på plankartan kan kompletteras med information om detta, på samma sätt som för etapp 1.

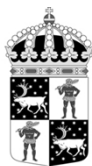
Kulturmiljö

Hela Kiruna stad omfattas av riksintresse för kulturmiljö.

Etapp 3 berör framförallt SJ-området, och järnvägsmagasinen söder om spåret, men även en mindre del av stadsplaneområdet och institutionsområdet (kv Finkan) ingår.

De värden som Kulturmiljöanalysen (KMA) från 2014 identifierat inom planområdet är det s.k. SJ-området, med tjänstebostäder för anställda vid järnvägen. SJ området lyftes i redan i 1980-talets bevarandeplan.

Området är ett av tre som tillhör stadens tidiga uppbyggnadsskede. Den äldre bebyggelsen tillkom 1902-1915, uppförd efter Kungliga järnvägsstyrelsens typritningar. Bebyggelsen representerar SJ:s nationalromantiskt präglade, faluröda träarkitektur. Här finns även enstaka, senare tillägg av putsade stenhus i större skala. Men i KMA prioriteras den äldre träbebyggelsen.

I föreliggande planförslag med miljökonsekvensbeskrivning (MKB) förhåller man sig till gällande avtal mellan LKAB och kommunen om s.k. kulturbyggnader. I avtalet ingår inga byggnader från det nu aktuella planområdet. Planförslaget med MKB konstaterar att rivningarna av området kommer resultera i mycket stora negativa konsekvenser för kulturmiljön. Det innebär att riksintresset inte längre går att läsa i miljön och att kulturmiljövärden går förlorade inom såväl delområdet som hela riksintresset Kiruna stad. Länsstyrelsen instämmer i denna slutsats.

Under våren och sommaren 2017 driver LKAB ett nytt uppdrag; *Hantering kulturbyggnader för flytt inom 1365*. Uppdraget går ut på att i ett helhetsperspektiv för den bebyggelse som bedöms bli påverkad inom deformationszon 1365 identifiera vilka kulturhistoriskt värdefulla byggnader som bör flyttas. Målet är att finna en samsyn mellan bolaget, Länsstyrelsen och kommunen, kring det nya urvalet. Både kommunen och Länsstyrelsen önskar att en grupp om 4 till 5 av de äldre SJ-husen i området flyttas till "Nya Kiruna". Uppdraget har en snäv tidplan och ska vara slutfört i augusti innevarande år.

SJ-området som ligger söder om nuvarande E10, ska - enligt nuvarande prognos - vara utflyttat/avrivet mellan år 2025 – 2030. Fram till dess får befintlig bebyggelse stå kvar och nyttjas för nuvarande markanvändning till dess att området måste avvecklas, i strid mot bestämmelserna i en ny detaljplan. I det fall bebyggelsen eller miljön i övrigt inom planområdet kräver underhåll måste detta kunna ske inom ramen för pågående markanvändning även om detaljplanen inte medger bostäder. Länsstyrelsen anser att det är viktigt att en så bra utveckling som möjligt i området stöds, så länge som det fortsatt ska fungera för bostäder och som presumtiva flyttobjekt. Innan området helt övergår till att konkret vara gruvindustri måste det kunna ställs krav på underhåll av byggnader och annan teknisk service, vilket är en normal skyldighet för ägaren eller den ansvarige. Detta bör säkerställas och innebörden bör även framgå på plankartan.

I MKB bör det framgå att justeringar av avtalet som gäller utvalda byggnader för flytt, kan bli resultatet av det påbörjade uppdraget. *Hantering kulturbyggnader för flytt inom 1365*.

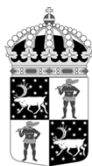
Texten under *Skyddsåtgärder* bör få en annan rubrik, då den inte beskriver någon form av skydd.

Väg och järnväg

När det gäller säkerställande av riksintresset befintlig E10 (Nordkalottvägen) hanteras detta i detaljplanen på samma sätt som gjorts för etapp 1. Trafikverkets vägrätt gäller till dess beslut fattas om indragning.

Enligt Trafikverket nyttjas delar av järnvägsspåren inom planområdet för att kunna upprätthålla funktionen för den tillfälliga järnvägsstationen. Kommunen bör i samråd med Trafikverket finna lösningar som gör att inte detaljplanens genomförande påverkar möjligheterna för persontrafiken till den nuvarande tillfälliga järnvägsstationen.

Dagvatten

Länsstyrelsen håller med om att det är viktigt att hanteringen av dagvatten från området bör utredas vidare och att de platser där dagvatten ska ledas och samlas upp är noggrant utvalda. Länsstyrelsen vill även poängtera att kommunen inte bara bör ha ambitionen att bibehålla vattenförekomsternas nuvarande status utan även, i de fall där statusen inte är tillfredsställande, arbeta för att förbättra statusen.

Förorenade områden

Länsstyrelsen håller med om de övergripande åtgärdsmålen för området, där även barnperspektivet beaktas. Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på att förorenade områden enligt 10 kap miljöbalken även innefattar förorening i byggnader (däremot inte miljöfarligt byggnadsmaterial), vilket innebär att i de fall åtgärder i förorenade byggnader, tex rivning, riskerar att exponera eller sprida en förorening ska en anmälan om efterbehandling enligt 28 § Förordning om miljöskydd och hälsa, lämnas in till tillsynsmyndigheten. Även upplysningsskyldigheten enligt 10 kap 11§ miljöbalken gäller. Om det vid tex sanering eller annan schaktning finns behov av att återfylla med massor vill Länsstyrelsen påminna om att Naturvårdsverkets generella riktvärden för förorenade områden inte är lämpliga att använda för att klassificera massor som ”rena”. Så kallade KM- respektive MKM-massor kan innehålla föroreningar, tex petroleumprodukter, kemiska ämnen eller tungmetaller som inte redan finns på platsen och dessa massor innebär då att området förorenas. Naturvårdsverkets och Länsstyrelsens ståndpunkt är att de generella riktvärdena inte är en halt som det är tillåtet att förorena upp till. I Kiruna finns områden med förhöjda halter av vissa metaller, det betyder att även jungfruliga massor från områden med dessa mineraliseringar kan innehålla höga halter av vissa grundämnen och det är därför inte självklart att de kan flyttas och användas på ställen där dessa bakgrundhalter inte finns. Även i detta fall innebär tillförseln en förorening. Tillförda massor bör ha godkänts av tillsynsmyndigheten.

Transporter och buller

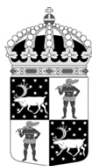
Det är viktigt att transportvägar, både under eventuell sanerings- och rivningsfas, utreds vad gäller risker och buller. Även för närboende är det viktigt att buller och risker med tex ökade transporter och andra störningar kan förutses och hanteras.

Avfall

Det är viktigt att kommunen har en plan för omhändertagandet av avfall. Även ledningar och kablar som finns i marken är att betrakta som avfall. Länsstyrelsen ifrågasätter att trafikverkets riktlinjer angående hantering av tjärhaltiga massor är tillämpliga för denna typ av områden. Även angående detta bör tillsynsmyndigheten godkänna eventuell återanvändning. Länsstyrelsen vill även påminna om att återanvändning av avfall för anläggningsändamål ska anmälas alternativt sökas tillstånd för, vilket bör göras i god tid.

Klimat

Eftersom avsikten är att området kommer att avvecklas och inte i framtiden nyttas av människor behövs inte samma grad av säkerhetsbedömningar som vid planering av anläggningar/bostäder/infrastruktur där människor vistas. Det finns dock indirekta konsekvenser som kan leda till besvär och risker för människor utanför området.

Länsstyrelsen
Norrbotten

Datum
2017-04-07

Diarienummer
402-3060-17

I kommunens arbete med att finna bra lösningar för dagvattenavledning, är det viktigt att kommunen väger in de klimatologiska förutsättningar som kan bli aktuella i framtiden för området. Planbeskrivningen bör kompletteras med att klimatets påverkan ska vägas in när dagvattenhanteringen planeras.

Ökade nederbörds mängder, förändrad karaktär på nederbörd, ändrad markstabilitet och markhydrologiska förutsättningar, är exempel på konsekvenser av klimatförändringar som kan påverka bebyggelse, infrastruktur och därmed också människor på betydande sätt. Det gäller även att säkerställa att miljöfarliga ämnen från exempelvis förorenade områden inte frigörs och sprids med dagvatten eller vid möjliga översvämningssituationer.

Prövningsgrunderna i 11 kap. 10 § PBL

Länsstyrelsen har inte några invändningar mot planförslaget som skulle kunna leda till att beslutet att anta detaljplanen behöver prövas enligt bestämmelserna i 11 kap. 10 § plan- och bygglagen.

Samråd

Samråd har hållits med Länsstyrelsens enheter för miljöskydd och enheten för social hållbarhet och samhällsskydd.

Patrik Wallgren
enhetschef

Inger Krekula
planarkitekt